

การลำดับเรื่องราวพุทธประวัติ ซึ่งเขียนอยู่ระหว่างผนังช่องหน้าต่างและช่องประตู ภายในพระอุโบสถเขียนแบบเวียนซ้าย เริ่มจากผนังข้างซ้ายพระประธาน เรียงลำดับจากด้านในของพระประธานไปทางด้านนอก (ด้านหน้า) พระอุโบสถถึงผนังระหว่างช่องประตูด้านหน้าพระประธาน แล้วเรียงลำดับไปตามผนังด้านซ้ายของพระประธาน ไปจนถึงผนังด้านหลังข้างซ้ายของพระประธาน ตั้งแต่อัญเชิญสันดุสิตเทวราชมาจุติเป็นพระโพธิสัตว์ จนไปจบตอนสมโภชพระบรมสารีริกธาตุ แล้วมาต่อที่ผนังด้านหน้าพระประธาน รายละเอียดดังนี้

ผนังด้านซ้ายพระประธาน

ห้องที่ ๑ อัญเชิญสันดุสิตเทวราชมาประสูติ พระราชพิธีราชาภิเษกสมรสพระเจ้าสุทโธทนะกับพระนางสิริมหามายา

ห้องที่ ๒ ประสูติ พระราชกุมารกระทำปาฏิหาริย์เสด็จขึ้นไปยังบนชฎาของกาฬเทวิลดาบส

ห้องที่ ๓ พระราชพิธีราชาภิเษกสมรสเจ้าชายสิทธัตถะกับพระนางพิมพา ทรงพบเทวทูตทั้ง ๔ และเสด็จออกมหาภิเนษกรรม

ห้องที่ ๔ บรรพชา ทรงบำเพ็ญเพียรมีปัญจวัคคีย์คอยรับใช้ปรนนิบัติ พระอินทร์ติดพิณสามสาย นางสุชาดากวนข้าวทิพย์ และทรงลอยถาด

ห้องที่ ๕ สามชิดาพญามารร้ายยั่ววนพระพุทธองค์ โสณทัตพรหมณ์ถวายหญ้าคา และตอนเสวยวิมุตติสุข ๗ สัปดาห์

ห้องที่ ๖ ท้าวสหัมบดีพรหมทูลอาราธนาพระพุทธองค์ให้แสดงธรรมโปรดสัตว์

ผนังด้านขวาพระประธาน

ห้องที่ ๗ แสดงปฐมเทศนา และโปรดชฎิลดาบส

ห้องที่ ๘ ทรงโปรดพระพุทธบิดา พระนางพิมพาและพระราหุล

ห้องที่ ๙ ทรงโปรดพระพุทธานุชาที่ดาวดึงส์ และเสด็จลงจากดาวดึงส์

ห้องที่ ๑๐ เสด็จดับขันธปรินิพพาน

ห้องที่ ๑๑ สมโภชพระบรมสารีริกธาตุ

ห้องที่ ๑๒ พระเจ้าอโศกทรงแจกจ่ายพระบรมสารีริกธาตุ

ผนังด้านหน้าพระประธาน

ห้องที่ ๑๓ โทณพราหมณ์แบ่งพระบรมสารีริกธาตุ

จิตรกรรมฝาผนังระหว่างช่องหน้าต่าง
ช่องที่ ๕ ติดกับผนังด้านหลังพระประธาน จากประตู
ด้านซ้ายมือ ตอนบนเขียนเรื่องอัญเชิญสันติสุข
เทวราชมาประสูติ ส่วนตอนล่างเขียนเรื่อง
พระราชพิธีราชาภิเษกสมรสพระเจ้าสุทโธทนะกับ
นางสิริมหามายา

เล่าเรื่องอัญเชิญเสด็จลิตเทวราชมาประสูติ

เล่าเรื่องพระราชพิธีราชาภิเษกสมรส
พระเจ้าสุทโธทนะกับพระนางสิริมหามายา

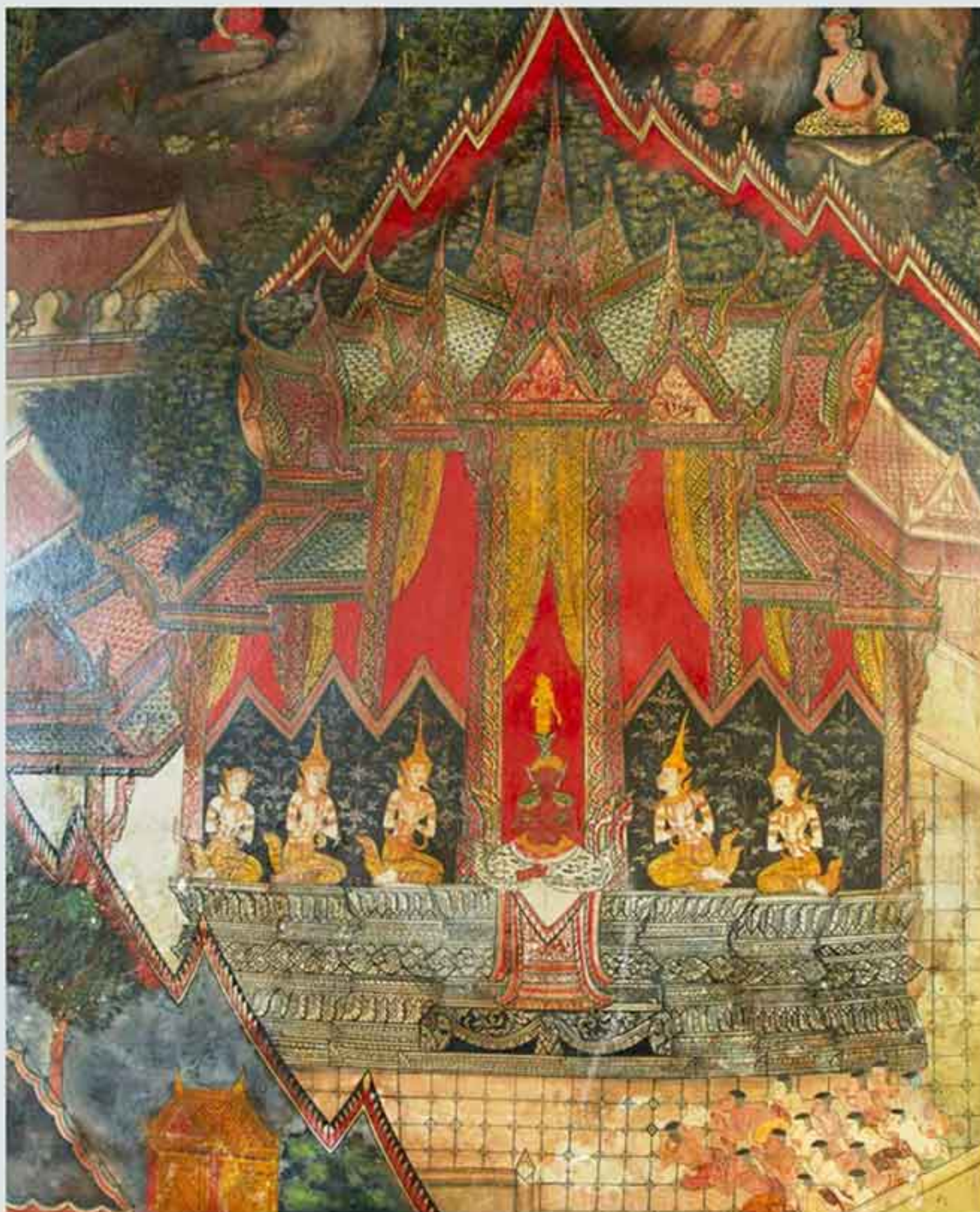
จิตรกรรมฝาผนังระหว่างช่องหน้าต่างช่องที่ ๔ และช่องที่ ๕ จากประตูด้านซ้ายพระประธาน ด้านซ้าย ตอนพระนางสิริมหามายาประสูติ พระราชกุมารสิทธัตถะ ส่วนด้านขวา ตอนพระราชกุมารกระทำปาฏิหาริย์เสด็จขึ้นไปยังนภนเรขของกาฬเทวิลดาบส

เล่าเรื่อง พุทธประวัติ ตอนพระนางสิริมหามายาประสูติเจ้าชายสิทธัตถะ ณ สวนลุมพินี ระหว่างกรุงกบิลพัสดุ์กับกรุงเทวทหะ

เล่าเรื่อง พุทธประวัติ ตอนพระนางสิริมหามายาประสูติพระมหาสัตว์

เม่นเจ้าจากพุทธประวัติ ตอนเจ้าชายสิทธัตถะกระทำปาฏิหาริย์เสด็จขึ้นโปตีนมณเฑียรของเทพวิธิตามส

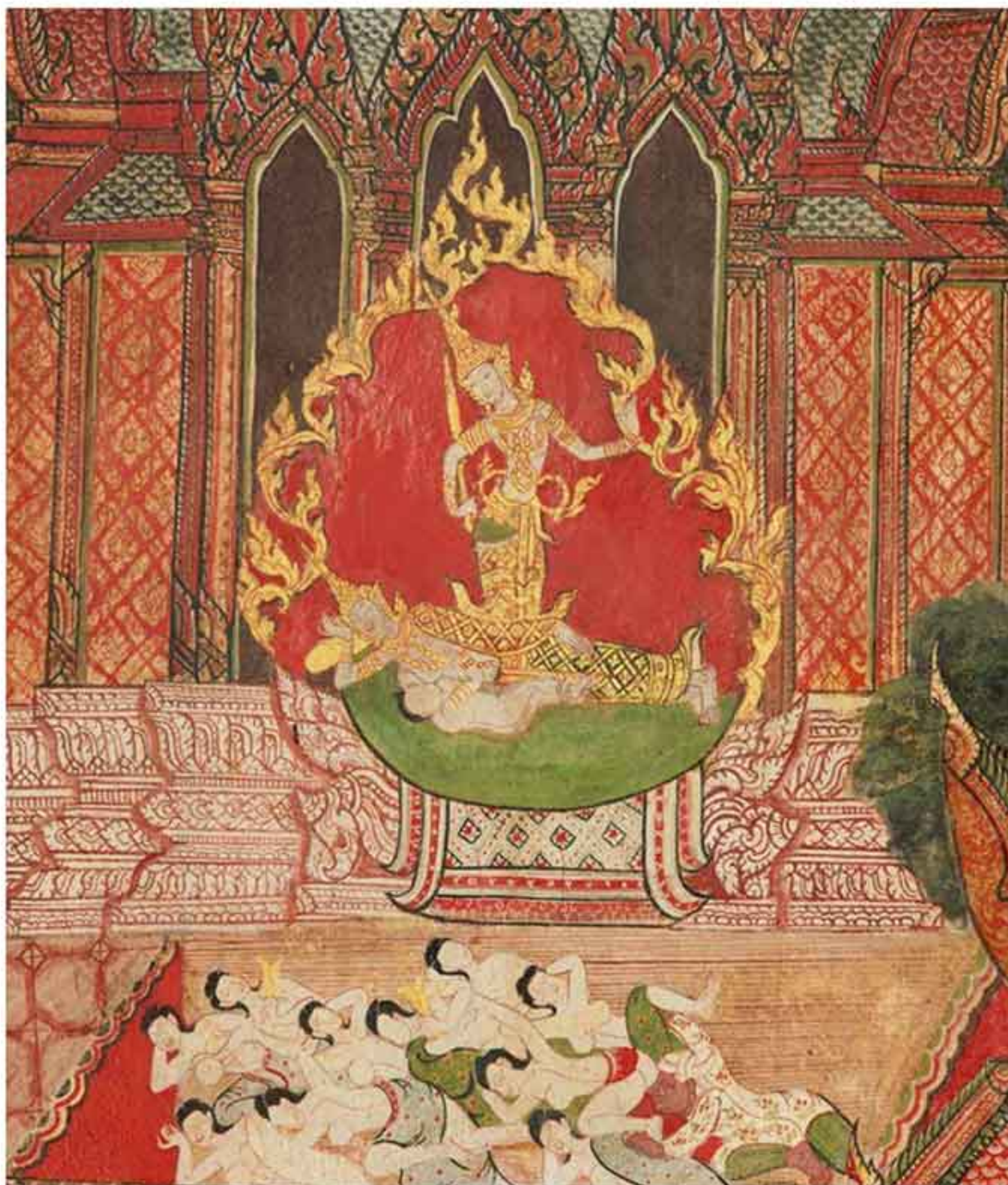
จิตรกรรมฝาผนังระหว่างช่องหน้าต่างช่องที่ ๓ และช่องที่ ๔ จากประตูด้านซ้ายพระประธาน
ได้กนกตอนแรกเฝ้าออกมกราภิเษกมณเฑียรสถานตอนพระราชนิเวศน์วิเศษวิเศษเสด็จ
กับนางพิมพา และดำเนินถ้ำ ตอนทรงพบเทวทูต ๔

เล่าเรื่องพุทธประวัติ
ตอนพระราชพิธีราชาภิเษกสมรสเจ้าชายสิทธัตถะกับพระนางพิมพา

เล่าเรื่องพุทธประวัติ
ตอนเจ้าชายสิทธัตถะเสด็จออกจากพระราชวังและได้พบเทวทูต ๔

หน้าเรื่องพุทธประวัติ ตอนเจ้าชายสิทธัตถะเสด็จออกพระราชมารชาเพื่อออกบวชนแสวงหาธรรมหลุดพ้น
ทอดพระเนตรพระนางพิมพาและพระราหุล

จิตรกรรมฝาผนังระหว่างช่องหน้าต่าง
ช่องที่ ๒ และช่องที่ ๓ จากประตูด้านซ้าย
พระประธาน เรื่องพุทธประวัติ

บนซ้าย เจ้าชายสิทธัตถะทรงตัด
พระเมาลี

บนขวา ทรงบำเพ็ญเพียรโดยมี
ปัญจวัคคีย์คอยปรนนิบัติ

กลาง พระอินทร์ทรงคิดหิมสามเศียร

ล่างซ้าย นางสุชาดากวนข้าวทิพย์

ล่างขวา ทรงหล่อตาล

จิตรกรรมฝาผนังส่วนหนึ่ง
ระหว่างช่องหน้าต่างช่องที่ ๑ กับช่องที่ ๒ จากประตูด้าน
ซ้ายพระประธาน หน้าเรื่องพุทธประวัติ ตอนแหวยิมุตติสุข

จิตรกรรมฝาผนัง
ระหว่างช่องหน้าต่างช่องที่ ๑ ด้านซ้าย
พระประธานติดกับผนังด้านหน้า เรื่อง
พุทธประวัติ ตอนท้าวสามนตพรหม
ทูลอาราธนาให้พระพุทธเจ้าแสดงธรรม
โปรดเวไนยสัตว์

หน้าเรื่องพุทธประวัติ ตอนเทพดาฟังธรรมจากพระพุทธเจ้า

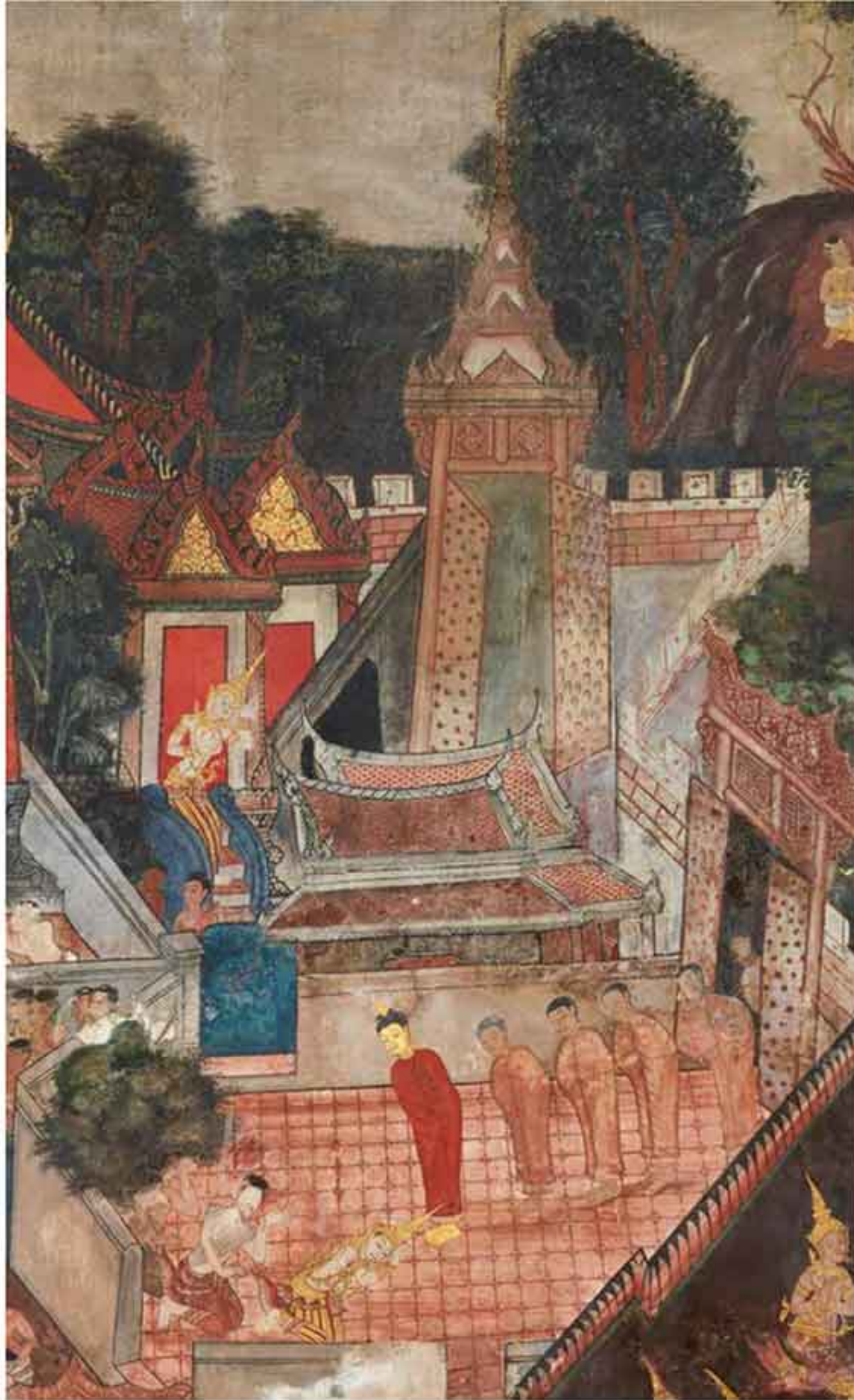

จิตรกรรมฝาผนังส่วนหนึ่งระหว่างช่องหน้าต่างช่องที่ ๖ ด้านขวาพระประธาน
ติดกับผนังด้านหน้า เรือขุดทองประวีติ ตอนปฐมเทศนาโปรดปัญจวัคคีย์ ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน

นำเรื่องพุทธประวัติ ตอนพระพุทเจ้า
เข้าโปรดญาติ ภาพนี้อยู่ด้านล่าง
ตอนปฐมเทศนา

จิตรกรรมฝาผนังส่วนหนึ่ง
ระหว่างช่องหน้าต่างที่ ๑ และช่องที่ ๒ จากประตู ด้าน
ขวาพระประธาน แกะเรื่องพุทธประวัติ ตอนทรงโปรด
พระสุทนต์ดา พระนางพิมพา และพระราหู

หน้าเรื่องพุทธประวัติ ตอนทรงโปรดพระพุทธรูปดำ พระนางพิมพา และพระราหู ณ กรุงกบิลพัสดุ์

หน้าเรื่องพุทธประวัติ ตอนโปรดพระราหู

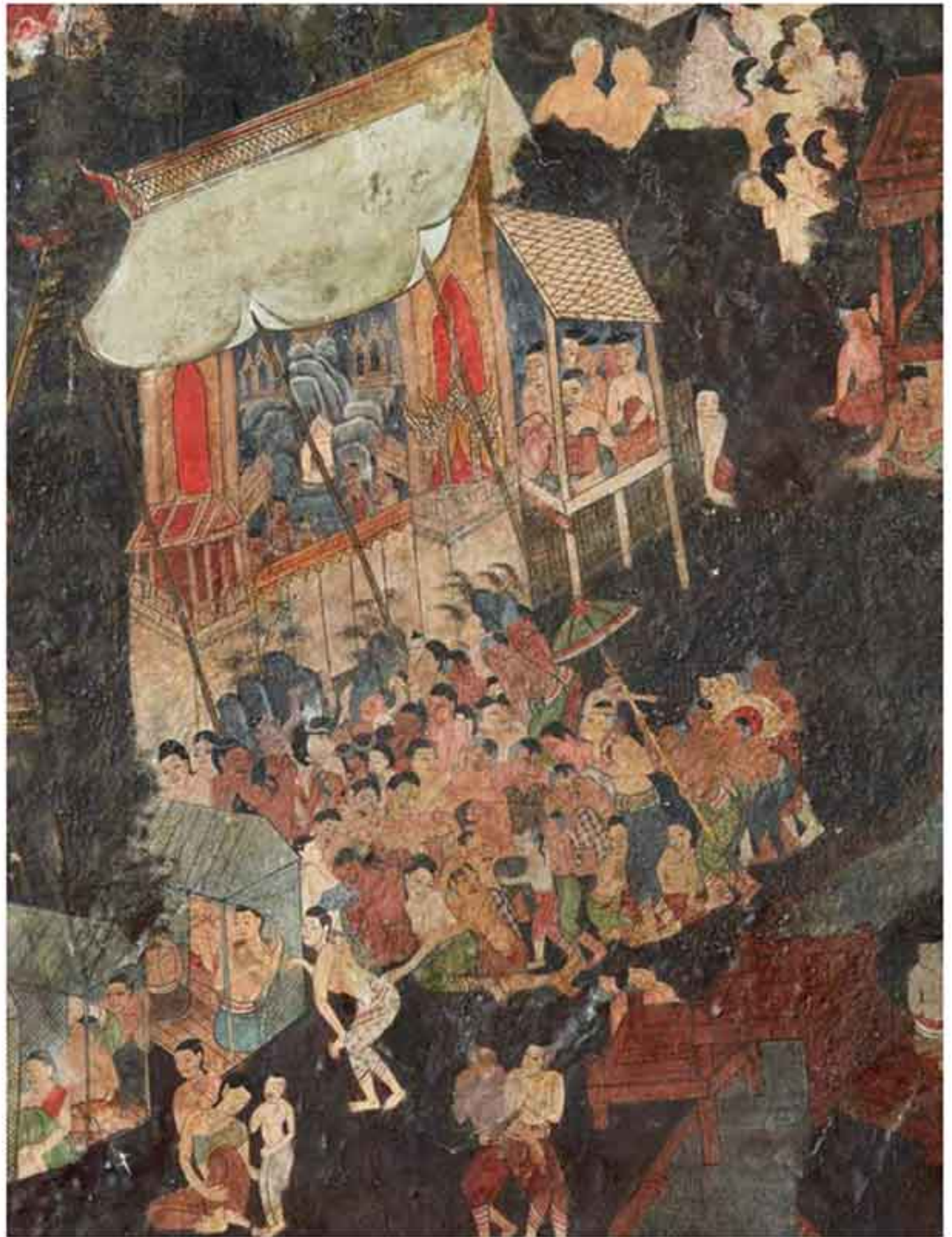

จิตรกรรมฝาผนังระหว่างหน้าต่างช่องที่ ๒ และ ๓ จากประตูด้านขวาพระประธาน เรื่องพุทธประวัติตอนเสด็จจากดาวดึงส์

จิตรกรรมฝาผนังระหว่างช่องหน้าต่างช่องที่ ๓ และช่องที่ ๔
จากประตูด้านขวาพระประธาน เรื่องพุทธประวัติ ตอนเสด็จดับขันธปรินิพพาน

หน้าเรื่อง การแสดงหุ่น
เนื่องในงานพระบรมศพพระรุธเจ้า

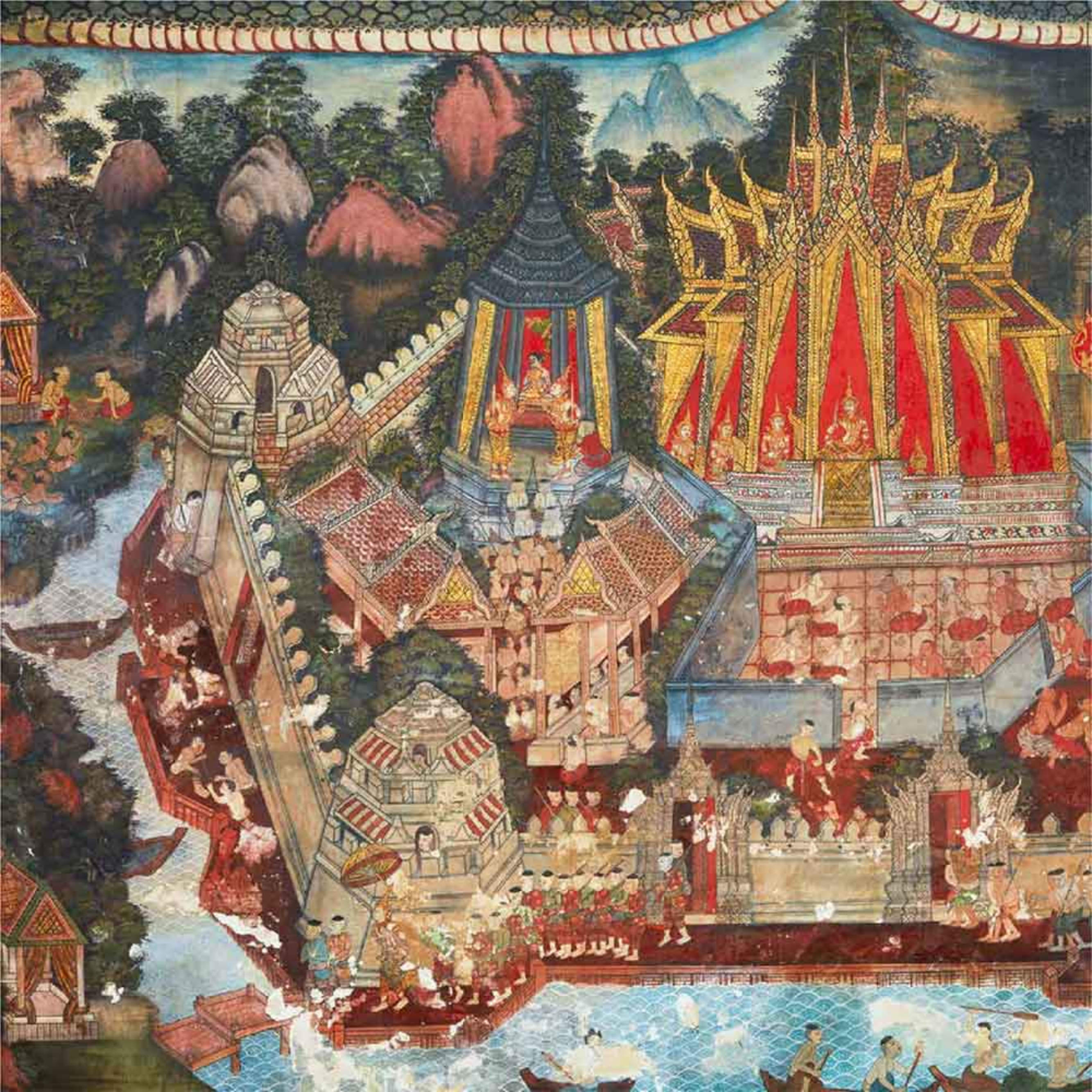

จิตรกรรมฝาผนังระหว่างช่องหน้าต่างช่องที่ ๔ และช่องที่ ๕ จากประตู ด้านเทวราชประดาน
เรื่องพุทธประวัติ ตอนสมเด็จพระบรมสารีริกธาตุ ส่วนภาพตอนบนขวา เข้าใจว่าเขียนตาม ชาวสุโขทัย
ว่าด้วยชื่อกษัตริย์ ชาวสุโขทัยเจ้าพระพุทธองค์ แล้วกราบทูลว่าในอโศกธาตุนั้นคือ พระเจ้าอโศก

เล่าเรื่องบรรพชาศในจานสนโภชพระบรมสารีริกธาตุ

จิตรกรรมฝาผนังระหว่างช่องประตู ด้านหน้าพระประธาน
เรื่องพุทธประวัติ ตอนไท่ผราหมณ์แบ่งพระบรมสารีริกธาตุ
ให้แก่เจ้ามัลลกะชัตตวิย

จิตรกรรมฝาผนังด้านหน้าพระประธาน
ระหว่างช่องประตูเรื่องพุทธประวัติ ตอน
โตทเพราหมณ์แบ่งพระบรมสารีริกธาตุ
แก่อีกขึ้นไปเป็นมหาพราหมณ์ และพระนาง
ธรรณีกับมณฑิมาในตอนมารผจญ

บทที่ ๕

สรุป

จิตรกรรมฝาผนังเป็นมรดกวัฒนธรรมของชาติที่บรรพชนได้สร้างสรรค์ไว้ตามพระอารามสำคัญต่างๆ ในประเทศไทย อันเกิดจากความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา นับเป็นภูมิปัญญาอันทรงคุณค่าของบรรพชน อันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (intangible cultural heritage) แสดงออกถึงความรู้ ทักษะ ความเชี่ยวชาญของช่างไทยซึ่งถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนรุ่นหนึ่งมายาวนานหลายชั่วคน จนเกิดเป็นสกุลช่างฝีมือต่างๆ ซึ่งยังคงสร้างสรรค์สืบสานและต่อยอดงานช่างอันทรงคุณค่ามาจนถึงปัจจุบัน นับเป็นประจักษ์พยานที่แสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองด้านศิลปกรรม ศาสนา และวัฒนธรรม อีกทั้งเรื่องราวในภาพจิตรกรรมฝาผนังยังสะท้อนถึงความคิด ความเป็นอยู่ ประเพณี สภาพสังคมและวัฒนธรรม ตลอดจนสภาพแวดล้อมของชุมชนและท้องถิ่นในอดีตอีกด้วย

จิตรกรรมฝาผนังภายในพระอุโบสถวัดราชสิทธิาราม วัดสุวรรณาราม และวัดทองธรรมชาติ เป็นมรดกทางภูมิปัญญาอันสำคัญของกรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งเป็นฝีมือช่างสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่สืบทอดคติความเชื่อและเทคนิคเชิงช่างมาจากสมัยอยุธยาตอนปลายและพัฒนาเป็นศิลปกรรมสกุลช่างรัตนโกสินทร์ อีกทั้งหลักฐานดังกล่าวยังแสดงให้เห็นว่าบริเวณฝั่งธนบุรีเป็นย่านเก่าแก่ที่มีผู้คนตั้งถิ่นฐานมาตั้งแต่สมัยอยุธยา ก่อนโดยมีวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน ส่วนบ้านเรือนกระจุกกระจายกันไปเป็นเรือกสวนผู้คนอยู่อาศัยสืบเนื่องกันมาจนถึงปัจจุบันอย่างไม่ขาดสาย

ปัจจุบันจิตรกรรมฝาผนังอันทรงคุณค่าตามพระอารามต่างๆ ได้ลบเลือนเสียหายและเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว อันเนื่องจากสาเหตุต่างๆ ทั้งอุทกภัย ความชื้นจากน้ำใต้ดินที่ซึมขึ้นไปตามผนังอาคาร และน้ำฝนที่เกิดจากหลังคารั่ว ซึ่งทำความเสียหายภาพจิตรกรรมอย่างรุนแรง รวมทั้งคนได้ทำลายภาพจิตรกรรมฝาผนังโดยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ซึ่งเมื่อภาพจิตรกรรมฝาผนังถูกทำลายไปแล้วก็ยากที่จะอนุรักษ์ให้สมบูรณ์เหมือนเดิมได้ยากยิ่ง

อย่างไรก็ตาม การศึกษาค้นคว้า และการถ่ายรูปภาพจิตรกรรมฝาผนังอันทรงคุณค่า จัดทำเป็นหนังสือเพื่อบันทึกเรื่องราวของจิตรกรรมฝาผนังบันทึกไว้เป็นหลักฐานเพื่อประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้า นับเป็นวิธีการหนึ่งจะสามารถรักษาภูมิปัญญาอันทรงคุณค่าส่งต่อให้แก่ลูกหลานต่อไป อีกทั้งยังเป็นข้อมูลหลักฐานสำคัญเพื่อการอนุรักษ์ซ่อมแซมในสมัยหลัง ดังเช่นจิตรกรรมฝาผนังภายในพระอุโบสถวัดราชสิทธิาราม ที่มีเขียนซ่อมแซมเลียนแบบฝีมือช่างโบราณ หากไม่ได้มีการบันทึกหลักฐานไว้อาจจะทำให้เกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อนว่าเป็นฝีมือช่างมาตั้งแต่ครั้งอดีตทั้งหมด

จิตรกรรมฝาผนังภายในพระอุโบสถวัดราชสิทธิาราม วัดสุวรรณาราม และวัดทองธรรมชาติ นับเป็นมรดกทางภูมิปัญญาของกรุงรัตนโกสินทร์ที่สืบทอดมาจากสมัยอยุธยาตอนปลายเมื่อครั้งบ้านเมืองดีและสร้างสรรค์พัฒนาเป็นศิลปะสกุลช่างรัตนโกสินทร์มรดกศิลปวัฒนธรรมอันทรงคุณค่าของชาติในปัจจุบัน

